

V Bruseli 7. 8. 2013
COM(2013) 574 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Siedma správa o vykonávaní smernice o čistení komunálnych odpadových vôd
(91/271/EHS)**

{SWD(2013) 298 final}

OBSAH

1.	Úvod.....	3
2.	Celkové posúdenie súladu so smernicou.....	4
2.1.	Zberné systémy	4
2.2.	Sekundárne čistenie.....	5
2.3.	Náročnejšie čistenie	5
2.4.	Veľké mestá/veľké zdroje odpadových vôd.....	8
2.5.	Citlivé oblasti	8
3.	Trendy dosahovania súladu so smernicou.....	8
4.	Znižovanie znečistenia v minulosti a v budúcnosti.....	9
5.	Zlepšenie prostredníctvom spolufinancovania.....	10
6.	Opatrenia na zabezpečenie súladu so smernicou vykonané v minulosti.....	11
7.	„Nový prístup“ na podporu súladu so smernicou	11
8.	Záver a výhľad	12

1. Úvod

Smernica o čistení komunálnych odpadových vôd¹ (ďalej len „smernica“) je jedným z hlavných nástrojov európskej politiky v oblasti vodného hospodárstva. Cieľom smernice je chrániť životné prostredie pred nepriaznivými vplyvmi vypúšťania komunálnych odpadových vôd z obývaných oblastí (miest/obcí) a biologicky rozložiteľných priemyselných odpadových vôd z agropotravinárskeho odvetvia (napr. mliekarenského odvetvia, mäsového priemyslu, pivovarov atď.). V smernici sa požaduje náležitý zber splaškových odpadových vôd a regulácia vypúšťania odpadových vôd, špecifikujú sa minimálne druhy čistenia, ktoré je potrebné zabezpečiť, a stanovujú sa maximálne limitné hodnoty emisií alebo hlavných znečisťujúcich látok (záťaž organickými látkami a živiny)². Úplné vykonávanie smernice je nevyhnutným predpokladom na splnenie environmentálnych cieľov stanovených v rámcovej smernici EÚ o vode³ a v rámcovej smernici o morskej stratégii⁴.

Vykonávanie tejto smernice bolo náročné hlavne z dôvodu finančných a plánovacích aspektov týkajúcich sa veľkých investícií do infraštruktúry, ako sú kanalizačné systémy a čističky. Nízke úrovne vykonávania môžu viesť k znečisteniu riek a jazier organickými látkami, ako aj k hromadeniu nadmernej záťaže živinami (eutrofizácii)⁵, ktoré postihujú najmä jazerá, pobrežné a morské vody, ktoré sú mimoriadne citlivé. Podľa nedávno uverejnenej správy o vykonávaní rámcovej smernice EÚ o vode⁶ predstavuje znečistenie bodovými zdrojmi stále veľkú záťaž v prípade 22 % vodných útvarov EÚ. Eutrofizácia zostala veľkou hrozbou v približne 30 % vodných útvarov v 17 členských štátoch. K týmto problémom významnou mierou prispieva vypúšťanie nečistených alebo nedostatočne čistených odpadových vôd.

Znečistenie odpadovými vodami môže tiež urýchliť stratu biodiverzity a zhoršiť kvalitu dodávanej pitnej vody alebo vody na kúpanie a vyvolávať obavy v súvislosti s verejným zdravím. Tieto obavy zahŕňajú epidémie chorôb prenášaných vodou, spojené najmä s malými vodnými zdrojmi, choroby spôsobené vystavením znečistenej vode na kúpanie (znečistenie organickými látkami, znečistenie premnožením rias v dôsledku nadmerného množstva živín) alebo konzumáciou kontaminovaných morských živočíchov atď. Tieto vplyvy môžu mať negatívne dôsledky aj na hospodárske odvetvia, akými sú turistika alebo chov vodných mäkkýšov⁷.

Úsilie členských štátov v súvislosti s vykonávaním smernice už viedlo k výrazným zlepšeniam čistenia odpadových vôd. V dôsledku toho sa kvalita vody v Európe v posledných desaťročiach výrazne zlepšila a zmenšil sa vplyv znečisťujúcich látok⁸. Vykonávanie však zďaleka nie je dokončené a problémy so znečistením pretrvávajú.

V návrhu 7. environmentálneho akčného programu (7. EAP)⁹ Komisie a v novej koncepcii na ochranu vodných zdrojov Európy¹⁰ sa uznáva význam tejto smernice a zdôrazňuje sa, že na zabezpečenie jej úspešného vykonávania sú potrebné účinnejšie postupy.

¹ Smernica 91/271/EHS, Ú. v. ES L 135, 30.5.1991.

² Ďalšie informácie o rozsahu pôsobnosti, cieľoch a ustanoveniach smernice: http://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/index_en.html.

³ Smernica 2000/60/ES, Ú. v. ES L 327, 22.12.2000.

⁴ Smernica 2008/56/ES, Ú. v. EÚ L 164, 25.6.2008.

⁵ Eutrofizácia je obohatovanie vody živinami, najmä zlúčeninami dusíka a/alebo fosforu, ktoré spôsobuje zvýšenie rastu rias a vyšších rastlinných foriem, čím môže dôjsť k nežiaducemu zhoršovaniu biologickej rovnováhy organizmov vyskytujúcich sa v týchto vodách a kvality tejto vody. Ďalšie informácie:

⁶ Ďalšie informácie: http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/implrep2007/index_en.htm#third

⁷ Ďalšie informácie: EEA (2010): Životné prostredie Európy – stav a perspektíva 2010 – kvalita sladkej vody (The European Environment – State and Outlook 2010 – Freshwater Quality).

⁸ Ďalšie informácie: EEA (2012): Hodnotenie stavu a zaťaženia európskych vôd (European Waters-assessment of status and pressures).

⁹ COM(2012) 710 final. Ďalšie informácie: http://ec.europa.eu/environment/newprg/pdf/7EAP_Proposal/sk.pdf

V tejto 7. správe o vykonávaní smernice sa opisuje pokrok dosiahnutý do konca rokov 2009/2010. V správe sa uvádzajú aj trendy dosahovania súladu so smernicou a nový prístup na podporu dosahovania súladu so smernicou, ako aj kroky prijaté v oblasti informovania verejnosti a podávania správ. Okrem tejto správy je dostupná príloha s tabuľkami¹¹ a podrobnejšia technická správa¹². Časový odstup medzi oznamovaním údajov a vydaním tejto správy súvisí so spôsobom, akým sa v minulosti organizovalo riadenie údajov medzi Komisiou a členskými štátmi. Útvary Komisie preto navrhujú „nový prístup“ aj v súvislosti s informáciami o súlade so smernicou a nabádajú členské štáty, aby na vnútroštátnej úrovni poskytovali aktuálnejšie informácie online (pozri bod 7).

2. CELKOVÉ POSÚDENIE SÚLADU SO SMERNICOU

Cieľom posúdenia súladu je analyzovať mieru súladu so smernicou na základe informácií poskytovaných členskými štátmi. Zakladá sa na uplatňovaní usmernení a metodiky, ktoré sú dostupné v sieti Reportnet EEA¹³. Údaje o infraštruktúre v oblasti odpadových vôd pre nahlasované sídla a ich čističky uvedené v predkladaných správach sú dostupné prostredníctvom európskeho informačného systému o vode (WISE) Waterbase.¹⁴

Toto predkladanie správ o vykonávaní smernice bolo úspešné. Informácie pre túto správu po prvýkrát poskytlo 27 členských štátov a všetky väčšinou načas. Správa zahŕňa takmer 24 000 obcí a miest s viac ako 2 000 obyvateľmi (ktoré generujú znečistenie zodpovedajúce 615 miliónovej populácii, takzvanému populačnému koeficientu¹⁵). Takmer 18 000 obcí a miest (alebo 81 % záťaže znečisťujúcimi látkami) je v 15 členských štátoch, ktoré vstúpili do EÚ pred rokom 2004 (EÚ-15). Zostávajúca časť je v 12 členských štátoch, ktoré vstúpili do EÚ v roku 2004 a v roku 2007 (EÚ-12). Vzhľadom na to, že v prípade Rumunska do roku 2010 neuplynuli lehoty na dosiahnutie súladu so smernicou dohodnuté v zmluve o pristúpení, posúdenie súladu so smernicou sa uskutočnilo pre 26 členských štátov. Chorvátsko vstúpilo do EÚ 1. júla 2013, a preto nebolo zahrnutého do tohto podávania správ.

V prípade niekoľkých ďalších členských štátov, ktoré vstúpili do EÚ v roku 2004 alebo v roku 2007, uplynuli počas vykazovaného obdobia pre túto správu dodatočné lehoty na dosiahnutie súladu so smernicou. Mnohé z obcí/miest v týchto členských štátoch však budú musieť dodržať lehoty stanovené na rok 2010 a po roku 2010, a preto v tejto správe neboli posudzované.

Hlavné výsledky analýzy vykonávania smernice sú zhrnuté nižšie (podrobné údaje pre jednotlivé členské štáty sú uvedené v tabuľke 1 v prílohe, ktorá obsahuje aj podrobné informácie o uplynutých lehotách v 12 členských štátoch, ktoré vstúpili do EÚ v rokoch 2004 alebo 2007).

2.1. Zberné systémy

Úroveň zberu odpadových vôd je vo väčšine členských štátov EÚ veľmi vysoká, pričom priemerná miera súladu so smernicou dosahuje 94 % (zvýšenie z 92 %). Približne 15

¹⁰ COM(2012) 673 final. Ďalšie informácie:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0673:FIN:SK:PDF>

¹¹ SWD(2013) 298.

¹² 7. technické posúdenie informácií o vykonávaní smernice Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd zmenenej smernicou Komisie 98/15/ES z 27. februára 1998 (situácia k 31. decembru 2009 alebo 31. decembru 2010). Posúdenie vypracoval odborný poradca Komisie úrad Umweltbundesamt GmbH (Rakúsko). Ďalšie informácie:

¹³ Ďalšie informácie: <http://rod.eionet.europa.eu/obligations/613>

¹⁴ <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/waterbase-uwatd-urban-waste-water-treatment-directive-3>

¹⁵ Pojem „populačný koeficient“ alebo p. k. možno nájsť v smernici a vzťahuje sa na znečistenie organickými látkami generované hlavne obyvateľmi dedín/obcí a inými zdrojmi, akými sú ľudia, ktorí v danej oblasti nemajú trvalý pobyt (turisti) a agropotravinárske odvetvie.

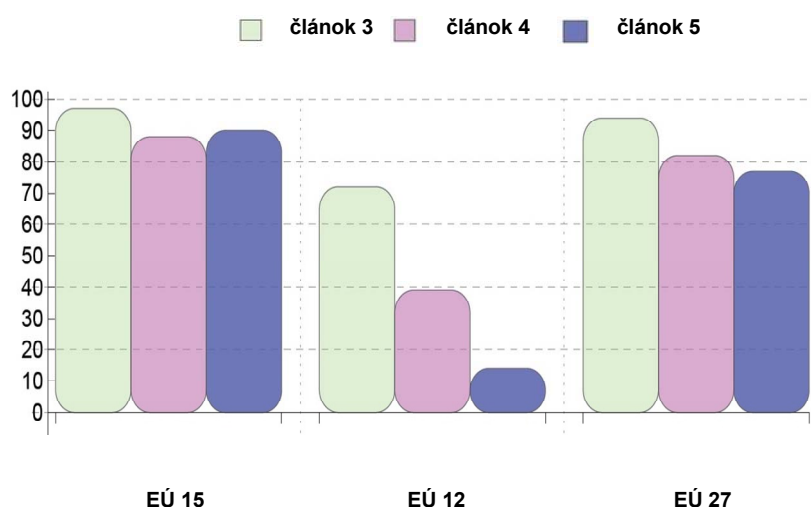
členských štátov dosahuje dokonca 100 % súlad so smernicou. Všetky členské štáty si buď udržali, alebo zlepšili predchádzajúce výsledky. Sú však ešte krajiny, v ktorých sa splaškové odpadové vody buď nezberajú vôbec, alebo len čiastočne. Päť členských štátov dosiahlo v rokoch 2009/2010 mieru súladu so smernicou menšiu ako 30 % (BG, CY, EE, LV, SI).

2.2. Sekundárne čistenie

V rokoch 2009/2010 prešlo v EÚ sekundárnym čistením v súlade s ustanoveniami smernice celkovo 82 % odpadových vôd, čo je o štyri percentuálne body viac v porovnaní s predchádzajúcou správou. Štyri členské štáty dosiahli 100 % súlad a ďalších šesť členských štátov malo úrovne súladu so smernicou vo výške 97 % a viac. Miery súladu so smernicou v členských štátoch EÚ-12 však výrazne zaostávajú, pričom primeraným sekundárnym čistením prechádza v priemere len 39 % ich odpadových vôd. Len CZ, HU, LT a SK dosiahli výsledky v oblasti súladu so smernicou na úrovni 80 – 100 %.

2.3. Náročnejšie čistenie

Tento druh čistenia odpadových vôd, známy aj ako terciárne čistenie, dopĺňa v prípade potreby sekundárne čistenie a väčšinou sa zameriava na odstraňovanie živín v rámci boja proti eutrofizácii alebo zníženia bakteriologického znečistenia, ktoré by mohlo mať vplyv na ľudské zdravie (ako sú pásma pitnej vody alebo vody na kúpanie)¹⁶. Celková miera súladu so smernicou bola 77 %. V členských štátoch EÚ-12 sa však pri vykonávaní náročnejších čistení vyskytli určité oneskorenia a primerane sa v nich čistilo len 14 % odpadových vôd. Pozitívom je, že štyri krajiny dosiahli 100 % súlad so smernicou.

Obrázok 1: Výsledky na úrovni EÚ-27, EÚ-15 a EÚ-12 vzhľadom na súlad s článkom 3 smernice (zber) – zelená farba, článkom 4 (sekundárne čistenie) – ružová farba a článkom 5 (náročnejšie čistenie) – modrá farba. Zobrazené sú priemerné hodnoty vážené podľa veľkosti členských štátov.

Výsledky na úrovni EÚ-27, EÚ-15 a EÚ-12 sú zobrazené na obrázku 1¹⁷.

¹⁶ Okrem toho sú predmetom širokej diskusie technológie terciárneho čistenia (napríklad ozonácia, chlórovanie, UV, membránové technológie, pieskové filtre) ako jedna z najslubnejších možností na zníženie znečisťujúcich mikrolátok (nové znečisťujúce látky vrátane farmaceutických výrobkov a výrobkov osobnej hygieny, iných priemyselných chemikálií) dostávajúcej sa do vodného prostredia.

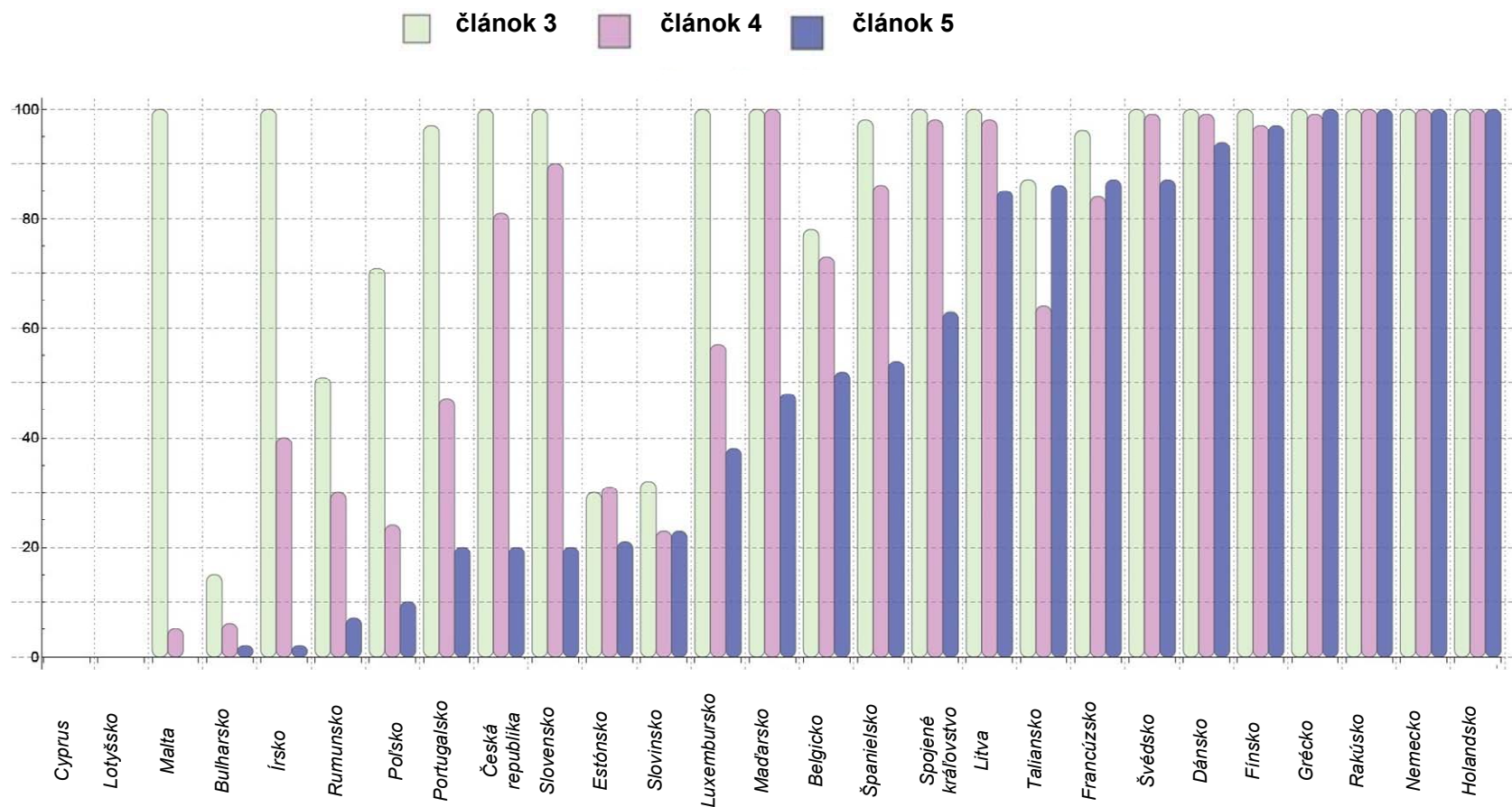
¹⁷ V tabuľke 1 (pozri prílohu) sú uvedené výsledky podľa jednotlivých členských štátov a na úrovni EÚ-27, EÚ-15 a EÚ-12, zatriedené podľa rozsahov súladu so smernicou.

Hodnoty na úrovni EÚ-15 sú vo všeobecnosti vysoké, dokonca veľmi vysoké v krajinách ako Nemecko, Holandsko a Rakúsko. Výsledky na úrovni EÚ-12 sú pomerne nízke, obzvlášť pokiaľ ide o náročnejšie čistenie.

Hodnoty na úrovni EÚ-27 sú takisto vysoké a dosť podobné hodnotám EÚ-15 (hoci sú o niečo nižšie) v dôsledku:

a) relatívne vyššej relevantnosti údajov o zbere a čistení zo strany krajín EÚ-15; na úrovni EÚ-15 uplynuli všetky lehoty na dosiahnutie súladu so smernicou, a preto je objem odpadových vôd, ktoré musia spĺňať požiadavky smernice, veľký a súvisiace výsledky v oblasti dosahovania súladu sú veľmi dobré;

b) nižšej relevantnosti údajov o zbere a čistení zo strany krajín EÚ-12, ktorých výsledky v oblasti dosahovania súladu so smernicou sa týkajú iba časti obcí/miest, t. j. obcí/miest, ktoré museli dosiahnuť súlad v rokoch 2009/2010.

Obrázok 2: Výsledky jednotlivých členských štátov vzhľadom na súlad s článkom 3 smernice (zber) – zelená farba, článkom 4 (sekundárne čistenie) – ružová farba, a článkom 5 (náročnejšie čistenie) – modrá farba. Krajiny sú zatriedené tak, že ako prvé sú uvedené tie, ktoré dosahujú najnižšie úrovne súladu s článkom 5, a potom vzostupne podľa miery dosahovania súladu s článkom 5. V prípade Slovenska (článok 5) a Rumunska (články 3, 4 a 5) je súlad s uvedenými článkami zastúpený pojmom „inštalované zariadenia“, pretože lehoty pre tieto články do vykazovaného roku ešte neuplynuli (číselné údaje týkajúce sa plnenia požiadaviek sa nepožadovali, ale členské štáty v správach uviedli zberané a vyčistené odpadové vody). Na Cypre a v Lotyšsku boli výsledky v oblasti dosahovania súladu nulové, pretože systémy zberu a čističky neboli ešte v roku 2009, na ktorý sa správa vzťahovala, plne funkčné. Odvtedy sa však dosiahol značný pokrok a najnovšie miery súladu so smernicou sú oveľa vyššie.

Výsledky jednotlivých členských štátov uvedené na obrázku 2 sa týkajú údajov a situácie v roku 2009 alebo najneskôr v roku 2010. Útvary Komisie si uvedomujú, že v mnohých členských štátoch, najmä v tých, ktoré dosahujú nízke miery súladu so smernicou, sa odvtedy dosiahol významný pokrok a skutočné miery súladu so smernicou sú často (oveľa) vyššie (najmä na Cypre a v Lotyšsku).

2.4. Veľké mestá/veľké zdroje odpadových vôd

V tejto správe sa uvádza 585 veľkých miest, z ktorých každé produkuje množstvo odpadových vôd ekvivalentné (alebo vyššie) 150 000 obyvateľov. Závaž znečisťujúcimi látkami, ktoré produkujú len tieto veľké mestá, predstavuje 45 % celkovej zozbieranej záťaže. Približne 91 % záťaže znečisťujúcimi látkami z týchto 585 veľkých miest prechádza náročnejším čistením (najlepším dostupným čistením). V porovnaní s predchádzajúcou správou, keď týmto čistením prešlo len 77 % príslušnej záťaže znečisťujúcimi látkami, to predstavuje zlepšenie. Miera súladu so smernicou sa však medzi veľkými mestami/veľkými zdrojmi odpadových vôd výrazne odlišuje.

Ako príklad možno uviesť, že pokiaľ ide o rok 2010, len jedenásť z 27 hlavných miest¹⁸ členských štátov EÚ si môže nárokovať „úplný súlad so smernicou“ aj v prípade požiadaviek na najnáročnejšie čistenie, keď je potrebné (podrobné informácie o hlavných mestách EÚ sa uvádzajú v tabuľke 2 a poznámkach v prílohe).

2.5. Citlivé oblasti

Podiel územia EÚ označeného alebo považovaného za citlivú oblasť sa od predchádzajúcej správy zvýšil a v roku 2010 dosiahol takmer 75 %. K najvýznamnejším zvýšeniam došlo vo Francúzsku a v Grécku. Podrobné informácie o citlivých oblastiach v členských štátoch EÚ sú dostupné prostredníctvom mapového prehliadača európskeho informačného systému o vodách WISE.¹⁹

3. TRENDY DOSAHOVANIA SÚladU SO SMERNICOU

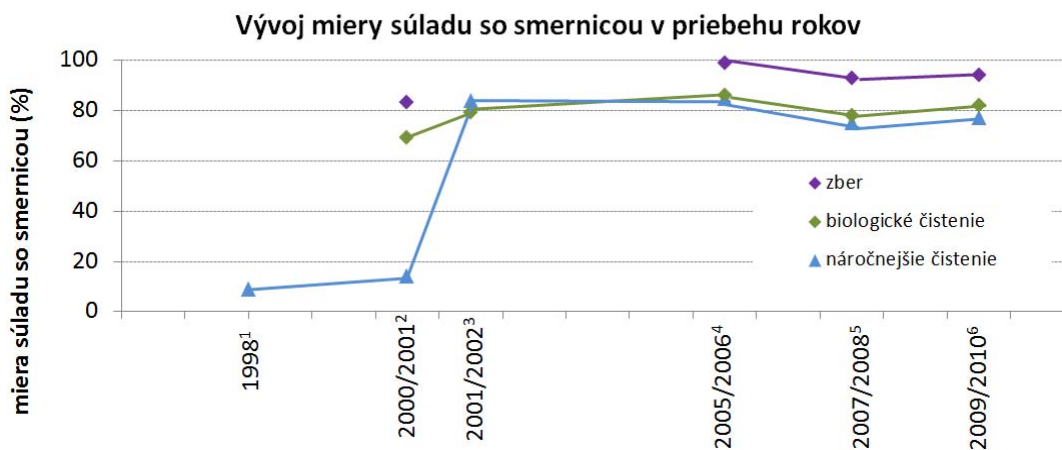
Pri posudzovaní pokroku v dosahovaní úplného súladu všetkých členských štátov je potrebné rozlišovať medzi členskými štátmi EÚ-15 a tými členskými štátmi, ktoré vstúpili do EÚ v rokoch 2004 a 2007. Požiadavky týkajúce sa súladu so smernicou sa pravidelne menili hlavne v dôsledku rozšírení EÚ a po uplynutí etapových prechodných období stanovených v smernici. Všetky lehoty pre EÚ-15 uplynuli do 31. decembra 2005, ale pre EÚ-12 budú tieto lehoty pokračovať a uplynú pri poslednej a konečnej lehote v roku 2018. Údaje do roku 2004 sú dostupné len z členských štátov EÚ-15. Úroveň pokroku všetkých 27 členských štátov bolo preto možné merať až od 5. správy (2005/2006). Spojením všetkých výsledkov publikovaných v predchádzajúcich správach Komisie je možné preukázať orientačné zvýšenie miery súladu so smernicou. Existuje len jedna výnimka: pokles medzi 5. a 6. správou, ktorý bol spôsobený tým, že viaceré členské štáty, ktoré dosiahli v oblasti vykonávania horšie výsledky, neposlali potrebné informácie na zaradenie do 5. správy (2005/2006). Rastúci trend medzi 6. správou (2007/2008) a 7. správou (2009/2010) možno napriek tomu hodnotiť pozitívne, pretože členské štáty EÚ-12 mali po prvýkrát povinnosti/lehoty týkajúce sa súladu so smernicou, ale tieto neznížili celkové pozitívne výsledky.

¹⁸

Amsterdam, Atény, Berlín, Bratislava, Kodaň, Helsinki, Madrid, Paríž, Štokholm, Viedeň a Vilnius.

¹⁹

<http://www.eea.europa.eu/themes/water/interactive/soe-wfd/urban-waste-water-treatment-directive-viewer>.

Obrázok 3: Miera súladu so smernicou v priebehu rokov: na tomto obrázku je zobrazený vývoj súladu s požiadavkami na zber, biologické alebo sekundárne čistenie a náročnejšie čistenie, uvedený v niekoľkých odlišných správach o vykonávaní smernice (od druhej správy) vo vykazovaných rokoch (od roku 1998 do roku 2009/2010). Vo všetkých správach neboli dostupné všetky výsledky: v prípade, keď chýbajú hodnoty, nemôžu byť zobrazené na obrázku a na trendovej priamke sa objavuje diskontinuita.

4. ZNIŽOVANIE ZNEČISTENIA V MINULOSTI A V BUDÚCNOSTI

Komisia posudzovala aj zníženie znečistenia, ku ktorému došlo v dôsledku vykonávania tejto smernice, a očakávané zníženia v nadchádzajúcich rokoch po dosiahnutí úplného súladu so smernicou. Toto posúdenie sa uskutočnilo ako súčasť projektu FATE²⁰ (projekt sa týka posúdenia osudu a účinkov znečisťujúcich látok v suchozemských a vodných ekosystémoch).

Spoločné výskumné centrum Komisie (JRC) publikovalo v rokoch 2011/2012 dve správy²¹, ktoré sa zaoberali zaťažením znečisťujúcimi látkami a znížením v dôsledku viacerých politík EÚ (vrátane rámcovej smernice o vode, smernice o dusičnanoch a smernice o čistení komunálnych odpadových vôd) v minulosti (1985 – 2005) a očakávanými zaťaženiami a zníženiami (do roku 2020 s referenčným rokom 2005).

Pokiaľ ide o znížovanie množstva živín v minulosti, v rámci vykonávania smernice o čistení komunálnych odpadových vôd sa dosiahli úspechy pri regulácii bodových zdrojov znečistenia živinami, a tak sa dosiahlo znížovanie vstupu do európskych povrchových vôd. Toto je opísané v jednej z uvedených správ JRC s názvom Dlhodobé zaťaženie európskych morí živinami. Porovnanie odhadov záťaže živinami v európskom kontinentálnom meradle v roku 2005 so záťažou v roku 1991 podľa tejto správy ukazuje, že celkové vypúšťanie dusíka sa najmä v dôsledku zníženia emisií bodových zdrojov znížilo o 9 %, kým celková záťaž fosforom sa znížila približne o 15 %. V správe sa takisto uvádza, že v Severnom mori a Baltskom mori toto zníženie súviselo najmä s obmedzením znečisťovania bodových zdrojov v dôsledku vykonávania náročného čistenia odpadových vôd.

Pokiaľ ide o budúce trendy vývoja za nezmenených okolností (predpoklad: neuplatní sa žiadne opatrenie na zníženie obsahu živín), jedným z hlavných záverov tejto správy bolo, že tento scenár by do roku 2020 vyústil do vyššieho znečisťovania živinami zo zdrojov na pevnine. Ak by sa teraz predpokladalo úplné vykonávanie smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, dosiahlo by sa významné zníženie emisií bodových zdrojov. V niektorých častiach Európy by však úplné vykonávanie smernice o čistení komunálnych odpadových vôd mohlo viesť aj (ako prvý krok) k zvýšeniu emisií bodových zdrojov z emisií, ktoré sa neodvádzajú do zberných systémov, najmä v dolnom povodí Dunaja. Dôvodom toho je, že v

²⁰ <http://fate.jrc.ec.europa.eu/rational/home>

²¹ <http://bookshop.europa.eu/en/scenario-analysis-of-pollutants-loads-to-european-regional-seas-for-the-year-2020-pbLBNA25159/>
a <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/111111111/15938/1/lbna24726enc.pdf>

případe malých aglomerácií bez kanalizačných systémov by dochádzalo k organizovanejšiemu zberu a vypúšťaniu, v dôsledku ktorých by vznikali nové bodové zdroje, ktoré v súčasnosti neexistujú. Mohla by sa tým znížiť účinnosť znižovania živín prenikajúcich do Čierneho mora, ale napriek tomu by to viedlo k zlepšeniu životného prostredia, napríklad k zníženiu znečistenia podzemných vôd, ktoré sa v rámci tejto štúdie nehodnotilo.

V súvislosti so záťažou znečisťujúcimi látkami generovanými tou časťou odpadových vôd z obcí/miest, ktorá nie je v súlade so smernicou, sa v rámci prípravy tejto správy o vykonávaní smernice vykonal osobitný výpočet (odhad „vzdialenosti k dosiahnutiu súladu so smernicou“). Vo výpočte sa nebrali do úvahy obce/mestá, ktoré ešte nemajú povinnosti v oblasti súladu so smernicou (t. j. v prípade ktorých ešte v roku 2009 alebo 2010, t. j. poslednom roku vykazovanom členskými štátmi, neuplynuli lehoty stanovené v zmluve o pristúpení). Celkové ročné záťaže znečisťujúcimi látkami pochádzajúcimi z komunálnych odpadových vôd, ktoré nespĺňajú požiadavky smernice, predstavovali na základe týchto odhadov približne 603 kt/rok²² dusíka, 78 kt/rok fosforu a 3 900 kt/rok celkového znečistenia organickými látkami²³.

Porovnaním uvedených údajov s odhadovanou ročnou celkovou záťažou živinami vstupujúcimi do európskych morí (dusík a fosfor) uvedenou v správe Spoločného výskumného centra s názvom Dlhodobé zaťaženia európskych morí živinami sa zistilo, že dusík generovaný časťou odpadových vôd, ktorá nie je v súlade so smernicou, predstavuje približne 15 % celkového dusíka vypúšťaného do morí. Pokiaľ ide o fosfor, tento pomer je ešte väčší a dosahuje 35 % celkového fosforu. Tieto percentá potvrdzujú dôležitosť úplného vykonania smernice v celej EÚ.

Celkovo sa v uvedenej správe JRC konštatuje, že *„obmedzovanie bodových zdrojov živín je najúčinnnejším spôsobom znižovania množstva živín, ktoré sa dostávajú do európskych morí. Táto možnosť sa však dá relatívne ťažko realizovať a ďalšie znižovanie živín, ktoré sa dostávajú ako bodové zdroje do morí, so sebou prinesie značné náklady“*.

5. ZLEPŠENIE PROSTREDNÍCTVOM SPOLUFINANCOVANIA

Na pomoc pri vykonávaní smernice sa môžu využívať fondy EÚ, najmä Kohézny fond a Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), ktoré pomáhajú zaostávajúcim regiónom alebo regiónom, ktoré čelia štrukturálnym problémom pri dosahovaní udržateľného rozvoja. Z týchto fondov sa počas niekoľkých programových období významne podporili členské štáty a regióny pri investovaní do potrebných infraštruktúr na čistenie odpadových vôd. Finančná podpora investícií do prác a infraštruktúr súvisiacich s odpadovou vodou mala byť v rámci tohto programového obdobia 2007 – 2013 v 21 členských štátoch vo výške 14,3 miliardy EUR. Najväčšie podiely finančných prostriedkov na čistenie odpadových vôd prideliť medzi inými hlavne „nové“ členské štáty. Vo vykazovaných rokoch 2009/2010 boli celkové kumulatívne pridelené finančné prostriedky v kategórii „odpadová voda“ vo výške 3,5 miliardy EUR v roku 2009 a 9,7 miliardy v roku 2010. Členské štáty s najvyššími kumulatívnymi pridelenými sumami boli Poľsko (3,3 miliardy EUR), Rumunsko (1,2 miliardy EUR) a Maďarsko (0,6 miliardy EUR).

V kontrole účelnosti politiky EÚ v oblasti sladkých vôd sa zdôrazňuje, že napriek významnej podpore z fondov EÚ sa musí väčšina finančných prostriedkov potrebných na vykonávanie politiky EÚ v oblasti vodného hospodárstva vytvárať v rámci členských štátov. Podľa štúdie²⁴

²² Kilotony/rok.

²³ Na základe chemickej spotreby kyslíka (ChSK).

²⁴ COWI 2010: Náklady na dosiahnutie súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd. Záverečná správa: http://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/info/pdf/Cost%20of%20UWWTD-Final%20report_2010.pdf

22 členských štátov, v týchto štátoch stále existuje veľká medzera vo financovaní v súvislosti s dosahovaním súladu so smernicou v budúcnosti.

Hlavným dôvodom tejto medzery vo financovaní je to, že pokrok pri dosahovaní úhrady nákladov od odberateľov vody a uplatňovanie zásady znečisťovateľ platí, ktoré sa požaduje v rámcovej smernici o vode, boli vo väčšine členských štátov pomalé a neefektívne. Komisia na podporu týchto politík stanovovania cien vody navrhla niektoré podmienky *ex ante* vrátane požiadaviek rámcovej smernice o vode týkajúcich sa stanovovania cien vody, ktoré musia členské štáty splniť v rámci budúcej kohéznej politiky EÚ (2014 – 2020) v oblasti financovania projektov v odvetví vodného hospodárstva.

6. OPATRENIA NA ZABEZPEČENIE SÚladU SO SMERNICOU VYKONANÉ V MINULOSTI

Komisia sa snažila zabezpečiť súlad so smernicou pomocou stáleho dialógu a v prípade potreby aj prostredníctvom začatia konaní vo veci porušenia právnych predpisov, z ktorých sa niektoré začali v roku 1997. Do dnešného dňa je stále otvorených 20 horizontálne zoskupených prípadov²⁵ proti 10 členským štátom EÚ-15.

V nedávnom hodnotení politiky v rámci kontroly účelnosti politiky EÚ v oblasti sladkých vôd²⁶ sa konštatuje, že konania vo veci porušenia právnych predpisov urýchlili vykonávanie a mali pozitívny vplyv na účinnosť vykonávania smernice. Väčšina prípadov sa vyriešila v období pred začatím konania, i keď činnosť v oblasti presadzovania práva na úrovni EÚ je relatívne pomalý a časovo náročný proces.

Medzi niekoľko úspešných príkladov patrí Francúzsko (konania vo veci 682 obcí nespĺňajúcich požiadavky smernice, ktoré sa začali v rokoch 1998 a 2000) a Belgicko (konanie vo veci 175 obcí/miest nespĺňajúcich požiadavky smernice, ktoré sa začalo v roku 1998). V oboch prípadoch prakticky všetky uvedené obce/mestá sú v súčasnosti v súlade so smernicou. Keď sa začalo konanie v roku 1998, nebolo aj v Taliansku 475 obcí/miest v súlade so smernicou. V súčasnosti po vydaní rozsudku porušuje smernicu už iba 110 týchto obcí/miest. Okrem týchto troch krajín dosiahli od posledného predloženia správ najväčší pokrok Španielsko a Grécko, ktoré patria medzi tie štáty, v prípade ktorých nie sú konania vo veci porušenia právnych predpisov rozhodnuté, najmä v súvislosti s povinnosťami v oblasti čistenia.

7. „NOVÝ PRÍSTUP“ NA PODPORU SÚladU SO SMERNICOU

Napriek povzbudzujúcim príznakom pokroku stále existuje veľká medzera vo vykonávaní, a to najmä v členských štátoch, ktoré vstúpili do EÚ v roku 2004 a neskôr. V súčasnosti je čoraz jasnejšie, že bez zvýšeného úsilia na úrovni EÚ a na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, budú oneskorenia pri vykonávaní v týchto „nových“ členských štátoch rovnako dlhé alebo ešte dlhšie ako v členských štátoch EÚ-15. Vyhliadky na dosiahnutie potrebného pokroku výlučne prostredníctvom konaní vo veci porušenia právnych predpisov nie sú povzbudzujúce. Komisia pri zohľadnení súčasnej krízy a rastúcich obmedzení vnútroštátnych rozpočtov určila túto smernicu ako vhodnú na spustenie pilotnej iniciatívy týkajúcej sa „nového prístupu“ na podporu súladu a vykonávania.

Tento „nový prístup“ je stanovený v navrhovanom 7. environmentálnom akčnom programe a v koncepcii na ochranu vodných zdrojov Európy. V rámci prioritného cieľa 4 „Maximalizovať prínosy právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia“

²⁵ Zoznam najzávažnejších prípadov porušenia predpisov (do dnešného dňa) a rozsudkov od rokov 2009/2010 je uvedený v prílohe správy (tabuľky 3 a 4).

²⁶ SWD (2012) 393.

v 7. environmentálnom akčnom pláne sa navrhovalo vykonávanie osobitných opatrení²⁷, najmä:

- Vytvorenie systémov na vnútroštátnej úrovni, prostredníctvom ktorých sa budú aktívne šíriť informácie o spôsobe vykonávania právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, v spojení s prehľadom plnenia jednotlivých členských štátov na úrovni EÚ (takzvaný štruktúrovaný rámec pre vykonávanie a informovanie).
- Vypracovanie partnerských dohôd medzi členskými štátmi a Komisiou o vykonávaní právnych predpisov.

V koncepcii na ochranu vodných zdrojov Európy je stanovený cieľ „zlepšiť mieru dodržiavania predpisov týkajúcich sa čistenia odpadových vôd prostredníctvom dlhodobého investičného plánovania [...] (vrátane prostriedkov EÚ a úverov EIB)“ do roku 2018. Z praktického hľadiska Komisia v tejto koncepcii oznámila, že bude spolupracovať s členskými štátmi na príprave vykonávacích plánov, ktoré môžu mať formu vykonávacích partnerských dohôd do roku 2014.

Útvary Komisie začali pracovať na týchto opatreniach usporiadaním pracovného seminára²⁸ v decembri 2012 a budú pravidelne informovať o pokroku.

8. ZÁVERY A VÝHLAD

Takmer 20 rokov po prijatí smernice o čistení komunálnych odpadových vôd sa do roku 2010 dosiahol významný pokrok na ceste k úplnému vykonávaniu. Priemerná miera súladu EÚ-15 so smernicou je v prípade sekundárneho čistenia 88 %, vyššie priemerné miery súladu sa dosahujú v prípade zberných systémov (97 %) a náročnejšieho čistenia (90 %). Rakúsko, Nemecko a Holandsko, ktoré sú na popredných miestach, smernicu z veľkej časti plne vykonávajú, pričom niektoré ďalšie členské štáty sú k plnému vykonávaniu smernice veľmi blízko. Prioritou týchto štátov bude udržiavať a obnoviť súčasnú infraštruktúru. Od roku 2010 navyše členské štáty EÚ-15, ktoré zaostávali v dosahovaní súladu so smernicou, uskutočnili ďalšie investície, a to aj v dôsledku konaní vo veci porušenia právnych predpisov, ktoré začala Komisia. Pri pokračujúcom úsilí počas nadchádzajúcich rokov je možné vykonávanie smernice v týchto 15-tich členských štátoch (z veľkej časti) dokončiť do roku 2015 alebo 2016. Bolo by to 10 rokov po uplynutí poslednej lehoty stanovenej v pôvodnej smernici.

V členských štátoch, ktoré vstúpili do EÚ v roku 2004 a neskôr, je obraz odlišný. Ich vzdialenosť od cieľa je stále značná, pričom priemerný súlad so smernicou dosahuje v prípade zberných systémov 72 %, v prípade sekundárneho čistenia 39 % a náročnejšieho čistenia 14 %. Bez zvýšenia úsilia na všetkých úrovniach môžu byť predpokladané oneskorenia podobné alebo dlhšie ako v prípade EÚ-15 a členské štáty, ktoré pri vykonávaní smernice zaostávajú, by dosiahli súlad so smernicou až v roku 2028.

Ďalšou oblasťou, ktorá vyvoláva obavy, je veľký počet „veľkých miest“, ktoré vykazujú nedostatočný súlad so smernicou. Napríklad len jedenásť z 27 hlavných miest EÚ má vybudované zberné systémy a čistenie, ktoré spĺňajú technické normy stanovené pred viac 20 rokmi. Vzhľadom na vysokú záťaž znečisťujúcimi látkami, ktorú predstavujú tieto veľké množstvá odpadových vôd, to stále spôsobuje veľké znečistenie životného prostredia.

Táto 7. správa o vykonávaní smernice obsahuje po prvýkrát podrobné posúdenie súladu so smernicou 27 členských štátov. Infraštruktúra podávania správ ustanovená v rámci

²⁷ Podrobné informácie o pilotnom opatrení v oblasti komunálnych odpadových vôd sa uvádzajú v prílohe VI (s. 102 a nasledujúce) posúdenia vplyvu (SWD(2012) 397 final).

²⁸ <https://circabc.europa.eu/w/browse/340cea09-390f-4c11-8e99-712c519c21e4>

európskeho informačného systému o vode (WISE) funguje dobre. Postupy sa zlepšili a podstatne sa skrátili časové limity na spracovanie a posúdenie údajov. V niektorých členských štátoch sú však stále možné ďalšie zlepšenia systému monitorovania a podávania správ. To vysvetľuje niektoré nízke úrovne vykonávania alebo neúplnosť údajov v priebehu rôznych podávaní správ.

Navrhovaný 7. environmentálny akčný program a koncepcia na ochranu vodných zdrojov Európy zdôrazňujú dôležitosť zberu a čistenia komunálnych odpadových vôd. Komisia v týchto najnovších politických iniciatívach oznámila, že bude intenzívnejšie podporovať členské štáty v ich úsilí týkajúcom sa vykonávania smernice presadzovaním „nového prístupu“ na dosiahnutie súladu so smernicou. Útvary Komisie začali v decembri 2012 tieto činnosti „nového prístupu“ s cieľom podporiť členské štáty, aby vypracovali alebo revidovali vykonávacie plány najneskôr do roku 2014.